

спектр того чи того прикметника у конкретному текстуальному вияві, а з іншого – перебуває традиційна культурно-мовне семантичне навантаження, що має прикметникова лексема. Перспективи дослідження полягають у розгортанні класифікації емотивної лексики як текстового і сюжетного рушія у творчості М. Матіос.

Список використаних джерел

1. Шабат-Савка С.Т. Синтаксичні маркери емотивності в художньому дискурсі (контекст «Щоденника страченої» Марії Матіос). Закарпатські філологічні студії ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Випуск № 18, 2021. С. 85 – 90.
2. Матіос М. Армагедон уже відбувся. Львів: ЛА «Піраміда», 2011. 112 с.
3. Матіос М. Майже ніколи не навпаки: Видання третє. Львів: ЛА «Піраміда», 2018. 176 с.
4. Матіос М. Нація: Видання шосте, Львів: ЛА «Піраміра», 2018. 256 с.

Колесник Наталія,

доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри історії та культури української мови,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК ТА ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ПІСЕННОМУ ФОЛЬКЛОРИ

XIX ст. відоме у слов'янській гуманітаристиці своїм нечуваним до того часу інтересом до усної народної творчості. Саме з цим періодом пов'язані і перші спроби залучення до наукових студій фольклорних власних назв. Однак останні потрапляли в коло інтересів відомих на той час науковців насамперед для ілюстрування певних історичних та культурологічних ремінісценцій, реконструкції давніх вірувань, національної міфології, опису світобачення народу тощо. Про власні назви як об'єкт лінгвістичних досліджень, які мають повноцінне право на дослідницький інтерес, учені заговорили лише наприкінці XX ст. Власне, тоді починають формуватися теоретичні засади вивчення онімів у фольклорі. Проте саме спадщина фольклористів, етнографів XIX - першої половини XX ст. є одним з найбагатших і найнадійніших джерел дослідження фольклорної, зокрема пісенної, онімії. Для вивчення національної фольклорної системи називання вагомим джерелом були і залишаються фольклористичні дослідження Володимира Гнатюка та опубліковані ним тексти народної словесності, які містять значний онімний матеріал.

По-перше, фольклористичний доробок В. Гнатюка (як-от «Нарис української міфології» [1], численні зразки народнопісенної творчості) є

серйозним джерелом для студій української сакральної онімії. О. Потебня був переконаний, що на початках «усі мистецтва служать якщо не винятково, то переважно релігії, яка розвивається лише в мові і поезії» [3, с. 191]. Очевидно, що українська усна пісенна словесність зафіксувала чимало сакральних власних назв, з-поміж яких вирізняємо різночасові шари християнської онімії та міфонімії. Це і найменування *Бога, Матері Божої*, численні назви святих (*Іван Хреститель, св. Миколай, св. Петро, св. Павло, св. Ілля, св. Юрій, св. Василь, св. Антоній, св. Овдій, св. Варвара, св. Катерина, св. Магдалина, св. Олена, св. Володимир, св. Мартин* та ін.), ангелоніми (*Архангел Гавриїл, Михаїл*), ікононіми (*Матір Божая Почаївська, святий Никола*), еклезіоніми (*церков святая Миколая, Покровська церква, Покровська дзвіниця, Святий Межигорський Спас, Трахтемирівський монастир, Свята Січова Покрова* тощо), геортоніми (*Різдво, Новий рік, Святий вечір, Щедрий вечір, Великдень, Трійця, Зелені свята, Гряна неділя, Живний четвер, Ключана субота, на Спаса, на святую Покрову, на Кузьми-на Дем'яна, на Чесної Глави* тощо), бібліоніми («*Отче наш*», «*Апостол*», *Псалтир* онька та ін.), біблієантропоніми (*цар Ірод, Іуда, Пилат, Йосип* та ін.), біблієтопоніми (*Вифлеєм, Єрусалим, Назарет, Йордан, Голгофа, Содом і Гомора* тощо) та міфоніми (*Сонце, Місяць, Зоря, Коляда, Коструб, Куст, Шум / Зелений Шум, Черчик-Васильчик, Іван-Білодан, Ягіл-Ягілонька, Подоляночка, Весна, Рожса, Туман (Тума, Дума, Дунай), Воротар, Ящур, Дід, Баба, Дядько, Жельман (Зельман), Ярило (Джурило, Чурило), Купало, Морена, Мара, Лада, Лель, Дана, Желя, Дажбог, Перун* та ін.).

По-друге, зібрання народних пісень В. Гнатюка, зокрема і записи коломишок у трьох томах, видані в 1905-1907 рр. [2], є цінним джерелом для вивчення реального на час запису пісенних матеріалів іменника українців. Феноменально щасливий збирач «усякого етнографічного матеріалу, якому з наших найдавніших збирачів, мабуть, не дорівняв ні один» [4, с. 502], В. Гнатюк здійснював записи на високому фаховому рівні: уникав авторської коректури, не виправданих втручань у текст, зберігав говіркові особливості, виявляв увагу до варіантів, що увагомлює цінність зібраних ним матеріалів для наукових студій. Окрім того, важливим для ономастів є тематичний розподіл коломишкового матеріалу, використаний В. Гнатюком: учений виокремлює поряд з розділами *природа, любов і подружжя, родинне життя і громадське життя* групи *нації і племена, чоловічі імена, жіночі імена, чоловічі імена і жіночі імена всуміш, географічні назви*; а в межах останньої групи – *краї, ріки, гори; міста, села* тощо. По суті, у такий спосіб зацентровано увагу майбутніх дослідників на розмаїтті онімії, засвідченої текстами коломишок. Цінність власних назв, зафіксованих цим зібранням, полягає в тому, що ми маємо справу з діалектною онімією, яка побутувала в межах певного етнографічного регіону. Коломишковий ономастикон містить і діалектні варіанти імен (*Анниця, Настуні, Касунуня, Поланя; Андрусь, Мигаль, Мігай, Миколай, Михавцуньо, Штифуньо, Юзьо. Ясуньо* та ін.), і місцеві топоніми, особливо багато мікротопонімів (*Станіслав, Заліщики, Белелуя, Віжниця; Черногора, Бескиди; Дністер, Серет*), катойконіми (*рахинські дівчета, ямницька дівчинька, пани русівські, пани стецівські* і т. д.). Частина мікротопонімів, які є одними з найяскравіших

репрезентантів вузькорегіональної онімії, номінують географічні об'єкти, які вже не існують і сьогодні є лише фактом історії (*Волцинів, Гниловід, Завій, Устеріки* та ін). Загалом зібрання В. Гнатюка нараховує понад 300 зразків коломийкових текстів, ключовими словами яких є географічні назви.

Доволі важливим є ще один із компонентів коломийкового простору, а саме етнонімний. Вагомість топонімії та етнонімії в онімному просторі коломийки, на нашу думку, пов'язана з певними екстралінгвільними чинниками. Як топонімія, зокрема мікротопоніми, так і етнонімія покликані окреслити чітко коло свого світу, на противагу світу чужому (згадаймо базовість опозиції *своє-чуже* для фольклорної моделі світу). Безперечно, простір коломийкового ономастикону визначений моделлю світу, що існувала в уявленнях народу-творця коломийок.

Список використаних джерел

1. Гнатюк В. М. Нарис української міфології. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2000. 263 с.
2. [Етнографічний збірник. Т. 3 : Коломийки / Володимир Гнатюк / видає етногр. коміс. Наук. Т-ва ім. Шевченка. У Львові: Накладом Наук. т-ва ім. Шевченка, 1907. 251 с.](#)
3. Потебня А. А. Мысль и язык. *Эстетика и поэтика*. Москва, 1976. С. 35–220.
4. Франко І. Рецензія на зб. Вол. Гнатюка «Коломийки». Т. 2 (Етногр зб. вид. Етн. Комісія НТШ. Т. XVIII. У Львові, 1906. Стор. 316) / Іван Франко // Літературно-науковий вісник. Річник IX. Т. XXXV. Львів, 1906. С. 502-503.

Костюк Світлана,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Криворізький національний університет
(м. Кривий Ріг, Україна)

ВПЛИВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Світові міграційні процеси, тісна співпраця країн у економічному, туристичному та освітньому просторах підвищує інтерес до міжкультурної взаємодії та посилює її значення. Створюючи унікальні можливості для позитивних змін у соціальній, політичній та економічних сферах, міжкультурна співпраця водночас може призвести до непорозуміння.

Розвиток міжкультурної компетентності впродовж освіти є важливим засобом досягнення міжкультурного порозуміння, поваги та вдячності, дозволяє бути повноцінним учасником міжкультурного діалогу та є необхідним для гармонійного співіснування з представниками інших культурних та мовних спільнот [3, 6]. Тому розуміння мовних і культурних особливостей та їх свідоме використання є провідним завданням мовної освіти.